

Nr 221.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående förstärkning av lantförsvarets och sjöförsvarets expensanslag; given Stockholms slott den 10 mars 1939.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen under punkterna 1:o och 2:o hemställt.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Per Edvin Sköld.

Utdrag av protokollet över försvarsärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 10 mars 1939.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, ENGBERG, SKÖLD, QUENSEL, FORSLUND, ERIKSSON, STEINDLUND.

Efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet anför chefen för försvarsdepartementet, statsrådet Sköld:

1:o.

Det å riksstaten under fjärde huvudtiteln, lantförsvaret, uppförda reservationsanslaget till skrivmaterialier och expenser är för innevarande budgetår

Bihang till riksdagens protokoll 1939. 1 saml. Nr 221.

upptaget med 645,000 kronor. Enligt en av Kungl. Maj:t för anslaget fastställd stat redovisas detsamma under fyra särskilda titlar, av vilka titel I avser expenser vid verk, staber m. fl., titel II expenser m. m. vid rullförings-expeditionerna, titel III expenser vid truppförband m. fl. och titel IV oförutsedda expensbehov.

I skrivelse till Kungl. Maj:t den 25 februari 1939 har *arméförvaltningen* meddelat, att en inom ämbetsverkets intendenturdepartement verkställd utredning över expensanslagets ställning givit vid handen, att en förstärkning av anslaget under innevarande budgetår syntes ofrånkomlig. Sålunda beräknades brist komma att uppstå å titel I med 33,000 kronor och å titel III med 21,000 kronor. Emellertid finnes å titel IV en behållning av 14,000 kronor, vadan nettobristen utgjorde 40,000 kronor. Angående orsakerna till det nämnda förhållandet har ämbetsverket anfört följande:

Bidragande orsaker härtill äro bland annat, att antalet militära expeditioner enligt 1936 års organisation utökats utan att indragning av förband ännu kommit till stånd, att den nya organisationen ställer större fordringar på expeditionstjänsten med därav följande krav på för denna tjänst erforderlig materiel än den äldre organisationen, att åtgärder för försvarsberedskapens omedelbara stärkande till följd av »70-miljoners anslaget» åsamkat expensanslaget avsevärda, helt oförutsedda utgifter, att prisstegring inträffat å expeditionsmaterialier, att kassabla skrivmaskiner måst utbytas i större omfattning än som beräknats, att utarbetandet av olika slags planer sammanhängande med arméns krigsförberedelser är särskilt omfattande samt att avgifterna för interurbana telefonsamtal, framför allt under sistlidna höst, avsevärt stegrats.

Under åberopande av vad sålunda anförts har *arméförvaltningen* hemställt, att Kungl. Maj:t måtte i proposition föreslå riksdagen medgiva, att för nu ifrågavarande ändamål ett belopp av 40,000 kronor måtte få utgå av förslagsanslaget till oförutsedda utgifter.

Statskontoret har i utlåtande i ärendet den 3 mars 1939 anfört följande:

Statskontoret finner sig icke böra ingå på en prövning, huruvida de framförda anslagsäskandena i och för sig äro berättigade.

Ifråga om de medel, vilka anses böra ställas till förfogande, vill statskontoret fästa uppmärksamheten å det förhållandet, att enligt den av riksräkenskapsverket upprättade budgetredovisningen för budgetåret 1937/1938 å det i staten för lantförsvaret upptagna reservationsanslaget till skrivmaterialier och expenser uppstått en reservation till innevarande budgetår av 24,579 kronor 88 öre. I den mån framställningen anses böra bifallas, torde — med iakttagande av flertalet i nämnda anslag ingående posters karaktär av reservationsanslag var för sig — i första hand sagda reservation böra tagas i anspråk för bestridande av de motsedda utgifterna. Beträffande det belopp, som härutöver kan komma att erfordras, läser framställning böra göras till riksdagen om anvisande av medel ur det i riksstaten för nu löpande budgetår uppförda förslagsanslaget till oförutsedda utgifter.

*Departements-
chefen.*

Då den av *arméförvaltningen* på grundval av föreliggande räkenskaper angivna medelsbristen å anslaget till lantförsvarets skrivmaterialier och expenser åtminstone delvis måste sägas hänföra sig till utgiftsbehov, vilka

icke kunnat från början beräknas, finner jag mig böra tillstyrka, att åtgärder vidtagas för att möjliggöra ett tillgodoseende av dessa behov. Emellertid kan jag icke tillstyrka arméförvaltningens framställning i dess helhet utan anser, att det belopp, varmed anslaget i fråga må förstärkas, bör kunna begränsas till 25,000 kronor. Sistnämnda belopp lärer böra få utgå från förslagsanslaget till oförutsedda utgifter, vartill riksdagens medgivande torde böra utverkas.

Under återopande av vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att för förstärkning av det under fjärde huvudtiteln, lantförsvaret, för budgetåret 1938/39 uppförda reservationsanslaget till skrivmaterialier och expenser må till nämnda anslag från förslagsanslaget till oförutsedda utgifter överföras ett belopp av 25,000 kronor.

2:o.

Det å riksstaten under fjärde huvudtiteln, sjöförsvaret, uppförda reservationsanslaget till skrivmaterialier och expenser m. m. är för innevarande budgetår upptaget med 368,700 kronor. Enligt en av Kungl. Maj:t för anslaget fastställd stat redovisas detsamma under fyra särskilda titlar, av vilka titel I avser skrivmaterialier och expenser m. m., titel II hyra av vissa expeditionsm. fl. lokaler, titel III hyra, eldning m. m. vid sjörullföringsexpeditionerna m. fl. och titel IV blankettryck m. m. samt oförutsedda utgifter.

I skrivelse till Kungl. Maj:t den 14 februari 1939 har *marinförvaltningen* anmält, att omständigheter av oförutsedd natur tillstött, varigenom det icke varit möjligt att hålla utgifterna å expensanslaget inom beräknad kostnadsram. Ämbetsverket har i sådant avseende anført följande:

Så hava de omfattande uppgifter, som betingats utav vidtagande av åtgärder för försvarsberedskapens omedelbara stärkande i anledning av det s. k. 70-miljoners anslaget, av vilket hittills sammanlagt 17,544,000 kronor ställts till marinförvaltningens förfogande, medfört ett kraftigt, oförutsett anlitage av expensmedlen. Vidare har genomförandet av den nya marinorganisationen dragit med sig kostnader å expensanslaget utöver vad som i sådant hänseende kunnat beräknas. Ännu en faktor att hänvisa till i detta sammanhang är den prisfördyring, som olika slag av skrivmaterialier och expeditionsinventarier undergått under nästföljande och innevarande budgetår. Då anslagsbeloppen för de olika myndigheterna inskränkts till att avse tillgodoseende av blott de allra mest trängande behoven, har prisfördyringen kommit att ytterligare försvåra möjligheterna för medelshushållningen.

Undantagandes till hyror och blankettryck anvisade medel har å expensanslaget i stat ställts till marinförvaltningens disposition under innevarande budgetår ett belopp av 41,900 kronor, varav 1,900 kronor avsetts för inköp av vissa publikationer för marinens radiostationer m. m. Till oförutsedda utgifter, hänförda till anslaget, har avsetts ett belopp av 8,625 kronor, vilket belopp erhålles genom att det från tryckningsanslaget till expensanslaget överflyttade beloppet till blankettryck, 27,000 kronor, drages från den post å 35,625 kronor, som anvisats för blankettryck m. m. samt för oförutsedda utgifter. Då från budgetåret 1937/38 för marinförvaltningen förefanns en be-

hållning å expensanslaget vid ingången av detta budgetår för oförutsedda utgifter, uppgående till 5,143 kronor 16 öre, hade ämbetsverket således till sitt förfogande dels för egna behov 40,000 kronor, dels ock för oförutsedda utgifter (8,625 + 5,143: 16 =) 13,768 kronor 16 öre.

Ämbetsverket har hittills haft att vidkännas expensutgifter med sammanlagt omkring 36,000 kronor. Till lokalmyndigheterna hava för oförutsedda utgifter anvisats cirka 9,000 kronor. Därest jämväl hela den ännu odisponerade behållningen för oförutsedda utgifter toges i anspråk för marinförvaltningens egna behov i fortsättningen, torde dessa i varje fall icke kunna tillgodoses längre än till mitten av instundande april månad. För återstående del av budgetåret finnas alltså icke medel tillgängliga för bestridande av marinförvaltningens expensutgifter. En minskning i de månatliga omkostnaderna, vilka, lågt räknat, uppskattas till 6,000 kronor, oförutsedda utgifter däri inbegripna, torde icke kunna vara att förvänta. Med utgående härifrån erfordras således ytterligare 15,000 kronor för bestridande av ämbetsverkets utgifter under sista hälften av april samt maj och juni månader.

Vidare har marinförvaltningen uppgivit, att följande lokalmyndigheter inkommit till ämbetsverket med framställningar om anslagsförstärkning, nämligen chefen för Ostkustens marindistrikt, chefen för Västkustens marindistrikt, kommandanten i Vaxholms fästning, chefen för Stockholms örlogsvarv och chefen för Gotlands kustartilleriförsvaret. Dessa myndigheter hade hemställt om medelsanvisningar å respektive 1,500 kronor, 1,000 kronor, 600 kronor, 3,900 kronor och 11,000 kronor eller tillhoppa 18,000 kronor. Av vad nämnda myndigheter i sina skrivelser anfört och med hänsyn till vad som inhämtats från den statistiska bokföringen framginge, att en medelsförstärkning för dessa myndigheter vore oundgängligen påkallad. Med hänsyn till storleken av det belopp, som äskats av chefen för Gotlands kustartilleriförsvaret, har marinförvaltningen beträffande dennes behovsmotivering anfört följande:

Chefen för Gotlands kustartilleriförsvaret framhåller att det belopp, 7,000 kronor, som till Gotlands kustartilleriförsvaret och Gotlands kustartillerikår anvisats för skrivmaterialier och expenser och varav under januari månad återstode omkring 3,000 kronor, endast vore att betrakta som ett knappt tillmätt anslag för årliga utgifter vid uppsatt kustartilleriförsvaret och kår. Någon hänsyn till de ytterligare kostnader, som orsakas av pågående uppsättningsarbeten, kan, enligt chefens för Gotlands kustartilleriförsvaret förmenande, icke vara tagen vid fastställande av ifrågakvarande belopp. Redan i början av februari månad komma den officer, som vid kåren skall fullgöra bataljonschefens åligganden, och två kompanichefer, samtliga med expeditioner, uppbördsmän m. m. att förläggas till Fårösund. Samtidigt upprättas även fastighetsförvaltningens expedition. Från och med den 19 februari komma övningarna att bedrivas vid två kompanier, varvid matinrättningen m. m. beräknas vara i bruk. Ytterligare ett kompani avses vara uppsatt från och med den 1 nästkommande april. För kustartilleriförsvaret och kåren erfordras därför omedelbart, utöver vad som tidigare kunnat anskaffas, 10 skrivmaskiner, 1 räknemaskin, 2 dupliceringsmaskiner samt 1 kassakontrollapparat för en sammanlagd kostnad av 9,550 kronor. Härutöver erfordras, ävenledes omedelbart, 9 stycken stålskåp till en kostnad av 5,400 kronor, varav dock en del avses kunna bestridas från reservationsanslaget till kaserninventarier för Gotlands kustartillerikår m. m. För anskaffning av papper, ritmateriel m. m. beräknas åtgå 3,700 kronor. För mötande av dessa utgifter (9,550 + 5,400

+ 3,700 =) 18,650 kronor disponerar chefen för Gotlands kustartilleriförsvaret, såsom ovan framhållits, omkring 3,000 kronor, varför en anslagsförstärkning av 11,000 kronor måste, enligt ämbetsverkets förmenande, anses väl motiverad.

Under hänvisning till det anförda har marinförvaltningen hemställt, att ett belopp av (15,000 + 18,000 =) 33,000 kronor, måtte ställas till ämbetsverkets förfogande såsom tillfällig förstärkning av anslaget till skrivmaterialier och expenser m. m. för budgetåret 1938/39.

Statskontoret har i utlåtande i ärendet den 3 mars 1939 anført följande:

Statskontoret finner sig icke böra ingå på en prövning, huruvida de framförda anslagsäskandena i och för sig äro berättigade.

Ifråga om de medel, vilka anses böra ställas till förfogande, vill statskontoret fästa uppmärksamheten å det förhållandet, att enligt den av riksräkenskapsverket upprättade budgetredovisningen för budgetåret 1937/38 å det i staten för sjöförsvaret upptagna reservationsanslaget till skrivmaterialier och expenser m. m. uppstått en reservation till innevarande budgetår av 17,592 kronor 62 öre. Vid sin i ärendet gjorda beräkning synes marinförvaltningen hava tagit hänsyn till en vid ingången av detta budgetår å expensanslaget förefintlig behållning, uppgående till 5,143 kronor 16 öre. I den mån framställningen anses böra bifallas, torde — med iakttagande av flertalet i nämnda anslag ingående posters karaktär av reservationsanslag var för sig — i första hand ovannämnda reservation böra tagas i anspråk för bestridande av de motsedda utgifterna. Beträffande det belopp, som härutöver kan komma att erfordras, torde enligt statskontorets mening framställning böra göras till riksdagen om dess anvisande ur det i riksstaten för nu löpande budgetår uppförda förslagsanslaget till oförutsedda utgifter.

Av vad marinförvaltningen i ärendet anført lærer framgå, att på grund av omständigheter av i huvudsak oförutsedd natur sjöförsvarets utgifter för skrivmaterialier och expenser m. m. för det löpande budgetåret, även med hänsyn tagen till förefintlig reservation från föregående budgetår, icke kunnat hållas inom den beräknade kostnadsramen. Jag finner mig med hänsyn därtill böra tillstyrka, att åtgärder vidtagas för ett tillgodoseende av det ökade medelsbehovet. Emellertid kan jag icke förorda ett bifall till marinförvaltningens framställning i dess helhet utan anser den förstärkning av expensanslaget som må ifrågakomma böra begränsas till 25,000 kronor. Sistnämnda belopp lærer få utgå från förslagsanslaget till oförutsedda utgifter, vartill riksdagens medgivande torde böra utverkas.

*Departements-
chefen.*

Under åberopande av vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att för förstärkning av det under fjärde huvudtiteln, sjöförsvaret, för budgetåret 1938/39 uppförda reservationsanslaget till skrivmaterialier och expenser m. m. må till nämnda anslag från förslagsanslaget till oförutsedda utgifter överföras ett belopp av 25,000 kronor.

Vad departementschefen under punkterna 1:o och 2:o hemställt, däri statsrådets övriga ledamöter instämma, behagar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten bifalla samt förordnar, att proposition av den lydelse bilaga vid detta protokoll utvisar skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Lars Wikland.